

Pracownia Numizmatyczna

Pracownia Numizmatyczna działająca w ramach Działu Zbiorów Dawnych sprawuje opiekę merytoryczną nad wszystkimi zbiorami numizmatycznymi Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Początki tych zbiorów są ściśle powiązane z historią samego muzeum. Powstałe w 1850 r., pod patronatem Towarzystwa Naukowego Krakowskiego – Muzeum Starożytności, otwiera we wrześniu 1858 r. Wystawę starożytności i zabytków sztuki, na której prezentuje prywatne kolekcje miejscowych zbieraczy. Pośród pokazanych tam zabytków znajdują się również monety. W 1865 r. III Dział Muzeum Starożytności, Dział Zabytków Średniowiecznych, posiada zbiór numizmatyczny liczący 2522 monety w tym 1421 polskie. W 1889 roku cały Dział Historyczny ówczesnego Muzeum Archeologicznego, działającego już wówczas przy Akademii Umiejętności, zostaje przekazany Muzeum Narodowemu w Krakowie, a wraz z nim wszystkie monety.

Powtórnie zbiór numizmatyczny jest gromadzony w latach 1919-1952. Monety pozyskiwano głównie drogą darowizn i zakupów. Pierwszym poważnym nabytkiem była kolekcja Romana Szkaradka, miłośnika i zbieracza starożytności z Nowego Sącza. Składała się ona z monet antycznych, głównie rzymskich, znajdujących w latach 1864-1886 przy budowie linii kolejowej biegnącej w południowej Małopolsce wzdłuż Karpat. W latach 30-tych ubiegłego wieku, antyczne zbiory Muzeum Archeologicznego powiększyły się jeszcze o dwa znaczne skarby denarów rzymskich z Malkowic i Ludwipola oraz złote solidy pochodzące ze skarbu z Witowa. W tym czasie do muzeum trafiają dwa wczesnośredniowieczne skarby „siekańcowe” odkryte w Złochowicach i Gnieszowicach (część skarbu z Gnieszowic znajduje się w Muzeum w Sandomierzu), jak też kilkadziesiąt monet z XV w. ze skarbu z ulicy Floriańskiej w Krakowie, którego większa część jest w posiadaniu Muzeum Narodowego w Krakowie. W okresie międzywojennym do zbiorów numizmatycznych trafiły pojedyncze i większe dary monet, m. in.: Z. Glogera, T. Przypkowskiego, B. Czapkiewicza. Systematyczne badania wykopaliskowe dostarczały niewielu zabytków, jednak o szczególnym znaczeniu naukowym.

Obecnie zbiory numizmatyczne Muzeum Archeologicznego w Krakowie liczą prawie 8 tysięcy monet i medali. Trzonem całości są Zbiory Dawne, do których włączono pozyskane później skarby monet m. in. rzymskich z Zalesia, średniowiecznych z Łuczanowic, nowożytnych z Brzozowa, Książnic, Sułoszowej. Zbiory działów chronologicznych powstałych w latach 60-tych ubiegłego wieku, pochodzą z badań własnych, prowadzonych na stanowiskach archeologicznych. Na szczególną uwagę zasługują monety pozyskane podczas wykopalisk na terenie Krakowa - ponad 100 sztuk monet z okresu wczesnego średniowiecza i średniowiecza oraz czasów nowożytnych. Na odmiennych zasadach utworzony został zbiór Działu Archeologii Śródziemnomorskiej i Starożytnych Cywilizacji Amerykańskich, który w całości przekazany został do muzeum w 1948 r. przez byłych żołnierzy II Korpusu Polskiego na Bliskim Wschodzie. Cała kolekcja ponad 1000 monet składa się z emisji perskich, ptolemejskich, egipskich, rzymskich i arabskich. Zbiory Oddziału Muzeum w Nowej Hucie gromadzono podczas prac prowadzonych przy budowie Kombinatów. W czasie badań ratowniczych w 1961 r. odkryto na terenie osady wczesnośredniowiecznej w Pleszowie depozyt, złożony pierwotnie w naczyniu, zawierający 129 ozdób w ułamkach, 608 monet, w tym fragmenty, 341 tzw. „placków” lanego srebra oraz 8 kawałków ołowiu. Jest to największy w Małopolsce srebrny skarb „siekańcowy”.

Zbiory numizmatyczne systematycznie powiększają się o monety pochodzące z aktualnych wykopalisk, darów oraz sporadycznych zakupów.

Bożena Reyman-Walczak

Na ilustracji powyżej:

Moneta Konstantyna II z kolekcji R. Szkaradka. Wcierka z inwentarza monet Muzeum Archeologicznego PAU (lata 30 XX w.)